

زنان کارآفرین

کسب و کارهای خُرد و

بخش غیررسمی در ایران

رکسانا بهرامی تاش

ترجمه

مهشید کریمایی

www.ketab.ir

سرشناسه	بهرامی تاش، رکسانا Bahramitash, Roksana
عنوان و نام پدیدآور	زنان کارآفرین کسب و کارهای خرد و بخش غیررسمی در ایران/ رکسانا بهرامی تاش؛ ترجمه مهشید کریمایی
مشخصات نشر: تهران	تهران: شیرازه کتاب ما، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	۲۸۱ص؛ ۱۴/۵*۲۱/۵ س.م
فروست	مجموعه جامعه و سیاست ۱۳
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۴۳-۹۱-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت: عنوان اصلی	Gender and Entrepreneurship in Iran: Microenterprise and the Informal Sector, C2013
زبان دیگر	کسب و کارهای خرد و بخش غیر رسمی در ایران
موضوع	Self-employed Women—Iran—زنان خود اشتغال—ایران
موضوع	Women—Employment—Iran—زنان—ایران—اشتغال
موضوع	Informal Sector(Economics)—Iran—بخش غیر رسمی (اقتصاد)—ایران
موضوع	Small Business—Iran—کسب و کار خرد—ایران
موضوع	Entrepreneurship—Iran—کارآفرینی—ایران
شناسه افزوده	Karimae, Mahshid—کریمایی، مهشید، ۱۳۶۴، مترجم
رده بندی کنگره	HD۶۲/۶
رده بندی دیویی	۱/۴۰۹۴
شماره کتابشناسی ملی	۶۷۳۵

زنان کارآفرین

کسب و کارهای خرد
بخش غیررسمی در ایران
نویسنده: رکسانا بهرامی تاش
مترجم: مهشید کریمایی
انتشارات: شیرازه کتاب ما
تیراژ: ۷۷۰ نسخه
چاپ اول: مهر ۱۳۹۹
حق چاپ و نشر محفوظ است.
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است
تهران، صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵
تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱
همراه: ۰۹۳۶-۹۵۰۰۱۸۲
سایت: www.shirazehketab.com

فهرست مطالب

۹	یادداشت - پیر - جمود
۱۳	پیشگفتار
۱۸	گفتمان توسعه جریان ادلمی و نقد آن
۲۵	نقد انسان‌شناختی: بررسی مرحله سوم جداسازی
۲۸	مرتبۀ چهارم جداسازی: جنسیت توسعه
۳۰	نحوه غلبه بر جداسازی: نظریه معماری فمینیستی و مطالعات فرودستان
۳۴	آیا در باب فرودستان می‌توان سخن گفت
۴۱	فصل اول: زنان دیگر و اقتصاد دیگر
۴۲	سرمایه اجتماعی و شبکه اجتماعی
۵۲	کسب و کارهای کوچک، اعتبارات خرد و اقتصاد اجتماعی
۶۲	اقتصاد اجتماعی: بخش سوم
۷۳	فصل دوم: جنسیت، کارآفرینی خرد و اقتصاد غیررسمی
۷۳	تعاریف
۷۷	نحوه «کشف» اقتصاد غیررسمی
۸۱	ظهور بخش غیررسمی
۸۷	نکات مثبت و منفی جنسیت، کارآفرینی خرد و بخش غیررسمی
۹۲	در این تصویر پیچیده جایگاه خاورمیانه و کشورهای شمال آفریقا کجاست؟
۹۳	نگاهی به ترکیه

۹۹	نگاهی به مصر.....
۱۰۱	ایران: مستندسازی و داده‌ها.....
۱۰۴	اهمیت تفکیک جنسیتی.....
۱۰۶	اهمیت طبقه.....
۱۰۹	اهمیت شبکه اجتماعی.....
۱۱۱	اهمیت تحصیلات، سن و وضعیت زناشویی.....
۱۱۳	فصل سوم: اشتغال زنان در ایران.....
۱۱۳	ورود به بخش رسمی.....
۱۱۶	دوران شاه (۱۲۵۶-۱۳۲۰).....
۱۲۰	انقلاب ایران (۱۳۰۷-۱۳۰۷).....
۱۳۴	تصویر معاصر.....
۱۳۶	عوامل مؤثر بر افزایش نرخ اشتغال نیروی کار.....
۱۴۱	زنان خویش فرما/کارآفرینان.....
۱۴۷	فصل چهارم: زنان شاغل کم درآمد: کارآفرینان خرد و بخش غیررسمی.....
۱۵۰	یافته‌ها.....
۱۵۱	اشتغال.....
۱۵۲	سن و نوع فعالیت.....
۱۵۴	ضرورت اقتصادی و الگوی مرد نان‌آور.....
	کار غیررسمی: انتخاب در برابر تخصص و سطح تحصیلات، تجربه در برابر
۱۶۰	علاقه شخصی.....
۱۶۲	رسمی در برابر غیررسمی و تفکیک جنسیتی.....
۱۶۴	مشکلات کاری.....
۱۷۰	دستفروشان خیابانی.....
۱۷۲	بخش غیررسمی، شبکه‌های اجتماعی و شبکه امن.....
۱۷۸	اقتصاد غیررسمی، دو روز کار و ساعت‌های انعطاف‌پذیر.....
۱۸۰	کار غیررسمی و اشتغال.....
۱۸۴	وام‌های دوره‌ای و قرض الحسنه‌ای.....
۱۸۹	گروه کانونی محله شهید هرنندی (مولوی و دروازه غار).....

۱۹۵	گروه کانونی محله مرادآباد
۲۰۲	آیا زنان کاری که انجام می دهند را انتخاب می کنند؟
۲۰۳	فصل پنجم: مردان شاغل کم درآمد و کارآفرینان خرد
۲۰۳	مقایسه نمونه های مرد و زن
۲۰۳	نمونه ها
۲۰۸	الگوی مرد نان آور
۲۱۶	دورسی به اشتغال، رضایت شغلی و خطرات شغلی
۲۱۸	مشکلات اقتصادی، مردانگی در بحران و خشونت خانگی
۲۲۲	قدرت خرج کردن و مالکیت
۲۲۴	تصمیم گیری در خانه: نمونه های مرد در مقابل نمونه های زن
۲۲۵	شبکه اجتماعی و دورسی به وام های اعتباری
۲۲۷	گروه کانونی در نیاباد
۲۲۹	نتیجه گیری
۲۲۹	برخی دیدگاه ها برای اقدامات آتی
۲۳۲	اقتصاد اجتماعی و مذهب
۲۳۶	اقتصاد اجتماعی کمک های دولتی از طریق بنیاد ستیزه فین
	کار کردن با دولت، در برابر آن و به واسطه آن: بیان گزارا اتادیه صنفی
۲۳۹	تعاونی های صنایع دستی و هنری
۲۴۶	راه اندازی کارخانه: شکستن کلیشه های زنانه
۲۴۷	کارآفرین اجتماعی: یک نمونه مرد
۲۴۹	اولین همایش کارآفرینی اجتماعی در تهران: بنیاد صدیقین
۲۵۳	پیوست ها
۲۶۱	منابع و مآخذ
۲۷۷	فهرست اعلام

یادداشت دبیر مجموعه

اولین دوره مطالعات اجتماعی ناظر بر افشار فرو دست جامعه مصادف است با سال‌های آغازین صنعتی شدن اروپا و ورود اولین موج روستاییان به شهرها در جستجوی کار. موت‌ت خیم زندگی و چهره جدیدی که از فقر در این دوران رخ نمود، به انواع و اقسام نگرانی‌های دامن زد که زمینه‌ساز این مطالعات گشتند. سوء تغذیه، شیوع وسیع بیماری‌ها و آئیری، گسترش جرم و جنایت و آنچه از آن به عنوان اضمحلال اخلاقی جامعه نام برده می‌شد، مسائلی بودند که این پژوهش‌ها باید آنها را شناسایی کرده و راه‌حلی برای برطرف نمودن‌شان می‌یافتند. کمی بعدتر، رفتار سیاسی این بخش از جامعه بود که به موضوع نگرانی مبدل گشت و مخاطرات ناشی از رفتار سیاسی این گروه جدید به از آنها عنوان «توده‌های بی‌نام و نشان» نام برده می‌شد به رشته تحقیقات دیگری دربارهٔ رفتار سیاسی این گروه دامن زد. گروهی که تصور عموم بر آن بود که هر آن، اما نه هم‌زدن نظم سیاسی و مدنی را دارد. این تحقیقات امروز نیز گه‌گاه در تلاش برای فهم پیروی افشار مردمی از سردمدارانی که پوپولیست به معنای «عوام‌فریب» خوانده می‌شوند مورد رجوع هستند. با اینهمه، تصور غالب در این دوره آغازین صنعتی‌شدن و انکشاف اقتصاد سرمایه‌داری آن بود که رشد روزافزون تولید صنعتی، به‌زودی به امحاء این گروه منجر خواهد شد. از این‌رو هر چند مطالعات نامبرده، مقدمات مداخلاتی از نوع مهندسی اجتماعی را برای بهبود شرایط بهداشتی این افشار فراهم آورد، اما منجر به موشکافی در شیوه زندگی، نوع همبستگی‌های درونی این گروه‌ها

و سایر دقت‌هایی نشد که در مورد زندگی سایر اقشار اجتماعی انجام می‌گرفت. باور تزلزل‌ناپذیر به تبعات مثبت رشد اقتصادی در از بین بردن فقر نه فقط مورد وثوق غرب بود بلکه الگویی جهانشمول به‌شمار می‌رفت که قابلیت صادر شدن به تمامی سایر نقاط جهان را داشت. باوری که تنها پس از کند شدن رشد اقتصادی در دهه ۱۹۷۰ میلادی و افزایش روزافزون بیکاری که به سر زدن فقر مزمن و حاشیه‌نشینی گسترده و ماندگار در کشورهای غربی منجر شد مورد تردید قرار گرفت. پدیده‌هایی که اگر در این نیمه دوم قرن بیستم برای کشورهای غربی تازگی داشتند، اما حگاه در کشورهای جهان سوم که از الگوی صنعتی شدن غرب پیروی کرده بودند رخ برنیده بودند. فرودستی، حاشیه‌نشینی و اشتغال غیررسمی از همان آغاز بار، پس از همان زمانی که الگوی صنعتی شدن غربی پا به جهان پیرامون گذاشته بود، لایه‌ای حیات گروه‌های مردمی بسیار گسترده‌ای در این کشورها به‌شمار می‌آمد. اکنون این کشورها بودند که موضوع دور دوم پژوهش‌هایی قرار گرفتند که «مطالعات فرودستان» نام گرفت.

مطالعات فرودستان، به دلیل ارتباط با مردم‌شناسی، در ابتدا بیشتر سویه‌ای فرهنگی داشت و سپس در مرحله بعد وجهی سیاسی یافت. سویه اقتصادی این مطالعات دیرتر از دو وجه دیگر مورد توجه قرار گرفت. سویه‌ای که با توجه به نتایج حاصل از بررسی ابعاد فرهنگی و سپس سیاسی موضوع، توانست از مطالعات صرف آنچه علم اقتصاد نامیده می‌شود فراتر رود و حوزه‌های ساختارهایی را که این اقتصاد در چارچوب آنها عمل می‌کند مورد توجه قرار دهد. اینکه این اقشار اجتماعی چگونه با اتکا نه فقط به شبکه خانوادگی بلکه با اتکا به شبکه‌های محلی، دوستی، قومیتی و مذهبی به داد یکدیگر می‌رسند تا بتوانند در فضای خشن حاصل از فقر و تنگدستی، بدون اتکا به دولت و ناامید از مداخله وی، اقتصادی از آن خود را سامان دهند. اکنون روشن است که این ساماندهی اقتصادی بر سایر ارتباطات آنها و از آن جمله ارتباط خانوادگی‌شان - چه خانواده گسترده و چه خانواده هسته‌ای - تأثیر گذارد و چارچوب‌های معمول و مألوف فرهنگی را دگرگون کند.

«مطالعات فرودستان» از منظر اقتصادی در کشورهای خاورمیانه دیرتر از

این دست پژوهش‌ها در کشورهایی مانند هندوستان و کشورهای آسیای جنوب شرقی و آمریکای لاتین آغاز شد. در خاورمیانه نیز ایران در زمره آخرین کشورهایی است که این نوع پژوهش‌ها در آنها انجام شدند. کتاب حاضر اگر اولین کتاب در این زمینه نباشد، در زمره یکی از اولین کتاب‌هایی است که بر وجه اقتصادی در «مطالعات فرودستان» تمرکز کرده و از این جهت، علاوه بر حصول به نتایج بدیع، فتح بابی نیز در این زمینه به‌شمار می‌آید.

مراد ثقفی

www.ketab.ir